

tres amb *-l-*, hi ha suma i superposició amb la descendència del ll. PŪLS, PŪLTIS, 'farinetes', d'on provenen el cast. PUCHES (article del DCEC al qual també remetem), reto-romànic *pu(l)t* 'farro, farinetes', gascó *pout* «pâte de farine de maïs, cuite dans de l'eau ou du lait», i diversos NLL nostres com *Puigpalter* (< *Puigpolter*, amb el conegut canvi fonètic de l'àtona, que veiem en *palpis* < *polpis*, *clatell* < *cloiell*) provinent del derivat PŪLTARIUM (d'on en altre sentit el cast. *puchero*), en què el mot passa al sentit de 'llot, fangueig', com en els seus descendents en molts altres parlars romànics (REW, 6836; FEW IX, 549-52; *Top. Hesp.* II, 198).

En *palter*, ben comparable a un munt de fang, se superposen, doncs, els dos troncs etimològics: el present i el de PULTARIUM. I també en *paltada*, hi degué haver molt d'aquesta combinació. Així com en el mall. *poltroi* 'fang, xipolleig' (Pollença, *AlcM*).

<sup>1</sup> Aquest, publicat per Valls i Taberner, en *Privilegis i Ordinacions de les Valls Pirenenques*, 351; aquí es tracta en part de renovació, o còpies del S. XIV, de textos que vénen del XIII. Alart declarava no conèixer el mot i imprimí *depaltada* tot junt (com si pensés en un verb en *-ar*).

*Paltaltre*, V. part altre (PART)

PALTEJAR, 'fatxejar, disposar les veles d'una nau de manera que estigui aturada', probablement del francès *partager* [1680] «prendre le vent en louvoyant» (FEW VII, 692b46). Alhora, cf. *paltejar* i *partejar* (PART).

*Palter*, *palterada*, V. *paltada*

PALTÓ [2.<sup>a</sup> meitat S. XIX], pres del fr. *paletot* 'mena d'abric' [S. XV], antigament *paltoke* [S. XV o 1370], i aquest probablement de l'angl. mj. *paltock* [1350], d'origen incert (DCEC/DECH IV, 353a). Per tant encara no es pot descartar del tot que hi hagi alguna relació (segurament més o menys secundària), amb l'oc. ant. i fr. ant. *pautonier* (d'on diuen vindria l'it. ant. *paltoniere*, *paltone*) 'home pobre, vagabund', que apareix algun cop en cat. antic *PALTONER* (fi S. XIV) amb el mateix sentit; i amb derivats catalans i occitans que designen peces de roba (c. 1400); aqueixa relació resta molt problemàtica i no és gaire menys obscura l'etimologia del mot oc.-it.-fr., car sembla que hem de mirar com a rebutjada definitivament l'única que s'havia suggerit d'aquest.

Per manca d'estudi català i per l'estat insuficient, antiquat i no renovat, de l'estudi del mot gallo-italià, s'ha d'ajornar l'esperança de clàricies: deixaré consignats alguns fets. L'oc. ant. *pautonier* està ben establert i és antic, car apareix en bastants poemes ben coneguts de fi S. XII i començament del XIII (Ferabràs, BCarbonel, Blacatz, *gent pautoniera*, Palazí 1.<sup>a</sup> meitat S. XIII; Rayn. IV, 465-6; cf. *PSW* VI, 153); en fr. antic és sobretot de c. al S. XIV, però se'n cita un cas que ja fóra del XII (God.; b. II. *paltonarius* Du C.).

It. *paltoniere* és en autors ben coneguts del S. XIV (Boccaccio, Sacchetti), deixà continuació més tardana, i també s'assenyala un *paltone*, que no sembla tan ben establert (o almenys no assegurat que no sigui una regressió), del qual hom ha assenyalat algun cas en Jacopone (c. 1300) i en Boccaccio: però la terminació *-iere* ja és fort indicatiu de provenença gallo-romànica, i no és fàcil negar que sigui vell manlleu. És arbitrari, ja des del punt de vista llatí i romànic, postular una base *\*PALITO*, *-ONIS*, derivat del ll. arcaic *palare* 'vagar, anar errant', o el seu freqüentatiu *palitare*, mots arcaics ja en llatí clàssic i sense ni una ombra d'indici d'existència en llatí popular o romànic. Aquesta etimologia de Díez ja fou rebutjada pel REW, 6164), i en tota l'extensió del FEW i del Bloch ja no hi ha cap esment d'aquests mots, com sol fer Wartburg en els problemes desesperats, on no es veu amb cor de pontificar.

Suposant que el mot vagi irradiar des de la llengua central entre les quatre —des de l'oc. ant. al fr., l'it. i el cat., supòsit versemblant en els aspectes geogràfic, cronològic, literari i ambiental— s'hauria d'examinar la possibilitat que sigui derivat de l'oc. *pauta* 'pota': <sup>1</sup> cf. fr. dial. *empoté* «mal à l'aise dans ses habits, embarrassé, bête, lourd, maladroit» (FEW VIII, 77a19-38) i n. 12), fr. *potelé*, fr. antiq. i dial. *poté*, *potu* «gras, rebondi, lourd» (FEW, 76b60, 77b2), fr. centr. *pautonner* «ne pas avancer dans l'ouvrage, être maladroit de ses mains», 76b17, *paoutougniero*, *-unà* «ancienne danse», «piétiner», 76b10, *pot*, *-o* «engourdi, lourd» (76a34ss.). Tot això en relació amb els mots de sentit semblant derivats del sinònim *PATT-*: gc. *patut* «lourd, qui se traîne difficilement» (FEW VIII, 32a6ss.), francès *pataud* (34b34ss.), *patois*, prov. alpi *patagna* «personne indécise, sans énergie», *empatagnà* «souiller», <sup>35</sup> fr.-prov. i borg. *patasser* «paresser, lambiner» (35b14), *patachir* «se conduire mal» (35b23), fr. *patauger*, *pataouiller*, St. Pierre *apatougnà* «mettre en veillottes» (36b22), piem. *despatagnè* «sbendare», Perigord *potónia*, *potougnaire* «toucher grossièrement» (43a7) etc.

En català antic el tipus *pautoner* es va usar alguna vegada: «que semblaria hom porquer / o stram [l'esguerrat, estrafer]', pauc o *paltuner*» en el *Fasset* (c. 1400), v. 1228. Però en particular n'hi ha un derivat *paltonera* o *pautonera*, que sembla referir-se a una peça de tela o de roba, del qual tenim tres testimonis en el S. XV, i hom ha suggerit que designi un sarró o bossa; sembla ser un objecte de tela o de pell: car en un inv. ross. de 1363 figura «15 duodenas ['dotzenes'] de bossotz de *pautonera*, de cabrit, blancs» (*InuLC*, p. 105).

Dada que potser ens aclarirà el passatge de JRoig, on es tracta de pescateres que despatxen peix dolent, venent-lo car, com si fos fresc, així que el Mostassà gira l'esquena: «les peixcadores / grans robadores / són --- al vendre peix --- / e totes tenen / sa *paltonera*: / servix primera, / la bossa, après; / sols los darrès / mostren, no pus; / ab tal abús / --- / set preus demanen / ---», *Spill*, 7461 (cf. Chabàs, p. 321): sembla tractar-se dels recipients de les dues menes de peix, en l'un, petit, posen el peix fresc i aquest és el que en-